

Motion till riksdagen 2025/26:4023

av Anders Ygeman m.fl. (S)

med anledning av prop. 2025/26:196 Tid för undervisningsuppdraget

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör finansiera reformen på ett ansvarsfullt sätt och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att regeringen genomför reformen på ett sätt som inte leder till större barngrupper och högre andel obehöriga lärare och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att regleringen av undervisningsuppdraget genomförs i nära dialog med arbetsmarknadens parter och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen särskilt ska analysera och beakta konsekvenserna för små kommuner, landsbygdskommuner och huvudmän med stora kompetensförsörjningsutmaningar och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med en uppföljning av hur regleringen påverkar lärarnas arbetsmiljö, undervisningens kvalitet och tillgången till behöriga lärare och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minskade dokumentationskrav inte får leda till sämre möjligheter att tidigt upptäcka elevers stödbehov eller till försämrad information till elever och vårdnadshavare och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Regeringen gick till val på att ta tag i problemen i svensk skola. Men i stället för att renovera ett skolsystem som präglas av växande ojämlikhet har mandatperioden blivit fyra förlorade år för svensk skola. Samtidigt som klassrum är överfulla, lärare pressas

och elever inte får det stöd de behöver har regeringen prioriterat skattesänkningar för höginkomsttagare i stället för investeringar i skolan.

Löftena om att ta itu med marknadsskolan har inte infriats. Vinstjakten tillåts fortsätta, samtidigt som det som utlovades blivit utredningar som redan samlar damm. Under tiden fortsätter resurser att läcka från skolan och skillnaderna mellan elever att öka.

Svensk skola behöver en ny riktning. Socialdemokraterna vill ta tillbaka kontrollen över skolan. Skolans pengar ska gå till fler lärare, mindre klasser och bättre stöd till varje elev, inte till vinster. Alla barn ska mötas av höga förväntningar och få den hjälp de behöver för att lyckas. Läraren ska vara klassrummets självklara chef. För att det ska vara möjligt måste läraren också ges rätt förutsättningar, med tid, arbetsro och stöd i sitt uppdrag.

Socialdemokraterna vill förbättra lärares och förskollärares arbetsmiljö och minska de administrativa krav som tar tid från undervisningen. Det är i grunden positivt att tydliggöra undervisningsuppdraget och att skapa bättre förutsättningar för undervisning, planering och uppföljning. Propositionen tar fasta på ett reellt problem i svensk skola: att alltför mycket av lärarnas tid under lång tid har trängts undan av dokumentation, administration och otydlighet om kärnuppdraget. Att renodla läraruppdraget är därför en rimlig ambition.

Socialdemokraterna anser att propositionen innehåller delar som går i rätt riktning, men att det finns en rad frågetecken kring om regeringen verkligen kommer att genomföra reformen på ett ansvarsfullt sätt. Vi kräver att reformen nu genomförs och finansieras på ett ansvarsfullt sätt. Reformen riskerar annars att leda till större klasser och fler obehöriga lärare, vilket skulle motverka syftet med att förbättra lärares arbetsmiljö.

Vi är också kritiska till att reformen inte föregåtts av vare sig tillräcklig dialog med arbetsmarknadens parter, vilket är brukligt inom den svenska modellen, eller parlamentarisk förankring med riksdagens partier. Det innebär att reformen sannolikt utformats på ett svagare sätt än vad som annars vore möjligt och att riskerna för problem igenomförandet ökar. Reformen måste nu följas upp med fokus på både arbetsmiljö och kvalitet.

Propositionens utformning leder till flera frågor. Regeringen föreslår att undervisningsuppdraget ska regleras i skollagen och att regeringen bemyndigas att meddela föreskrifter om omfattningen av tiden för de olika delarna av uppdraget. Det innebär att staten går in i ett område som ligger nära arbetsmarknadens parter ansvar. I propositionen framgår också att remissinstanser har efterfrågat klargöranden om hur regleringen förhåller sig till annan arbetstid, såsom förtroendearbetstid, och vem som i praktiken ska besluta om tidsfördelningen. Här är det uppenbart att reformen, i linje med svenska modellen, borde ha utformats i närmre dialog med parterna än vad som nu skett. För Socialdemokraterna är det centralt att förbättringar av lärarnas arbetsvillkor sker med respekt för den svenska modellen.

Propositionen föreslår att regeringen bemyndigas att meddela föreskrifter kring tidsintervall och andra väsentliga uppgifter för genomförandet av reformen. Det innebär att det kommer att vila ett tungt ansvar på regeringen att reformen genomförs på ett ansvarsfullt sätt. Det är fortsatt oklart om regeringen kommer att använda sig av de föreslagna tidsintervallen i utredningen Tid för undervisningsuppdraget – åtgärder för god undervisning och läraryrkets attraktivitet (SOU 2025:26). Det är också oklart vad andra reformer som exempelvis stödundervisning kommer att få för effekt på lärares

undervisningstid, samt hur de särskilda skäl som regeringen diskuterar i propositionen kommer att få för slutgiltig effekt på det framtida behovet av lärare. Vi socialdemokrater förutsätter att regeringen nu förvaltar det ansvar som riksdagen ger och att reformen genomförs på ett sätt som inte leder till större barngrupper och en högre andel obehöriga lärare.

Det finns anledning till oro över att regeringen underfinansierar reformen. Tidö-regeringen har sedan den tillträdde gjort en rad utfästelser om historiska satsningar som visat sig vara falska. Det som i budgeten för 2023 hävdades vara den största satsningen på 30 år var i verkligheten en nedskärning på 2 miljarder. Av propositionen framgår dessutom att regeringen kan kräva fler anställda lärare och att vissa huvudmän ser betydande bemanningsutmaningar. Detta riskerar att slå särskilt hårt mot kommuner med svag ekonomi, mot glesbygdskommuner och mot skolhuvudmän som redan i dag har svårt att rekrytera behöriga lärare.

Vi socialdemokrater kräver att regeringen genomför reformen på ett ansvarsfullt sätt och inte genom nedskärningar på anslagen till skolan. Syftet med reformen riskerar annars att vändas till sin motsats och leda till ökad lärarbrist och nedskärningar. En sådan utveckling skulle direkt motverka reformens syfte och riskera att försämra både undervisningens kvalitet och elevernas och lärarnas arbetsmiljö. Om reformen dessutom finansieras med nedskärningar på andra anslag inom skolan är risken överhängande att resurser flyttas från de skolor och elever som har allra störst behov av stöd.

Socialdemokraterna ser ett behov av att reformen följs upp noggrant och kontinuerligt. Regeringen anger också själv att regeringen behöver följas upp för att säkerställa att den får avsedd effekt. Det vore ett steg på vägen.

Men uppföljningen bör vara bredare än så. Den bör inte bara mäta om mer tid frigörs, utan också om tiden faktiskt används till bättre undervisning, om arbetsmiljön förbättras, om elevernas kunskapsutveckling stärks och hur det påverkar andra faktorer som klasstorlekar och andel behöriga lärare.

Socialdemokraterna anser att det är viktigt att minska onödig dokumentation i skolan. Propositionen föreslår bl.a. att information om barnets eller elevens utveckling ska ges vid tillfällen som personalen bestämmer, att utvecklingssamtal ska hållas minst en gång per läsår i stället för en gång per termin och att de skriftliga planerna ska fokusera på elevers kunskapsutveckling. Det kan frigöra tid. Men genomförandet måste ske med urskiljning. Skolan måste fortsatt ha goda möjligheter att i tid identifiera elever som behöver stöd, och vårdnadshavare måste få relevant och tillräcklig information om barnets utveckling. För om relationen mellan skola och hem försvagas alltför mycket finns risken att det drabbar elevernas kunskapsutveckling negativt. En minskning av administrationen får inte innebära att kontakten mellan skola och hem försvagas eller att tidiga signaler om kunskapsstapp och stödbehov missas.

Anders Ygeman (S)

Linus Sköld (S)

Mats Wiking (S)

Robert Olesen (S)

Caroline Helmersson Olsson (S)

Rose-Marie Carlsson (S)

Niklas Sigvardsson (S)

